

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA ÒYIN FAOLIYATINING AHAMIYATI

Mirzoyeva Nigora O'zbekiston-Finlandiya

pedagogika instituti o'qituvchisi

Sultonova Shahzoda Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat Universiteti Urgut filiali talabasi

Annotatsiya: *Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyatining bolalar rivojlanishidagi ahamiyati yoritilgan. O'yin orqali bolalarning intellektual, ijtimoiy va hissiy qobiliyatlari rivojlanishi ilmiy asoslangan. Shuningdek, o'yin faoliyatini tashkil etish prinsiplari va uning ta'lim-tarbiya jarayonidagi roli ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, o'yin faoliyati, bola rivojlanishi, intellektual rivojlanish, ijtimoiy ko'nikmalar, pedagogika, psixologiya, didaktik o'yinlar, ijodiy fikrlash, jismoniy rivojlanish.*

Annotation: *This article highlights the importance of play activities in the development of children in preschool educational institutions. The scientific basis for the development of children's intellectual, social, and emotional abilities through play is presented. Additionally, the principles of organizing play activities and its role in the educational process are discussed. This article is of practical significance for educators and researchers.*

Keywords: *preschool education, play activities, child development, intellectual development, social skills, pedagogy, psychology, didactic games, creative thinking, physical development.*

Аннотация: *В статье освещена важность игровой деятельности для развития детей в организациях дошкольного образования. Научно обосновано развитие интеллектуальных, социальных и эмоциональных способностей детей через игру. Также рассмотрены принципы организации*

игровой деятельности и ее роль в образовательном процессе. Статья имеет практическое значение для педагогов и исследователей.

Ключевые слова: *дошкольное образование, игровая деятельность, развитие ребенка, интеллектуальное развитие, социальные навыки, педагогика, психология, дидактические игры, творческое мышление, физическое развитие.*

Maktabgacha ta'lim bosqichi bolalar hayotining eng muhim davrlaridan biri bo'lib, bu davrda bola shaxsining asosiy jihatlari shakllanadi. Ushbu bosqichda bolaning bilish qobiliyatlari, ijtimoiy ko'nikmalari yuqori darajada faollashadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etishda, bolalarning tabiiy qiziqishlarini hisobga olgan holda, ularning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash muhimdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyati, ayniqsa, bu yoshdagi bolalar uchun hayotiy zaruratdir. O'yin orqali bola atrof-muhitni o'rganadi, o'z his-tuyg'ularini ifodalaydi, yangi bilimlarni o'zlashtiradi va o'z qobiliyatlarini sinab ko'radi. O'yin – bu faqatgina bolalarning vaqtini o'tkazish usuli emas, balki ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'riladi. Pedagogika va psixologiya sohasidagi ko'plab olimlar, jumladan, L.S. Vygotskiy, J. Piaget va A.N. Leontevlar, o'yin faoliyatining bola rivojlanishidagi o'rni va ahamiyatini alohida ta'kidlab o'tganlar. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, o'yin jarayoni bolada ijodiy tafakkurni rivojlantirish, muammolarni hal qilish qobiliyatini shakllantirish va ijtimoiy muhitga moslashishning samarali vositasi hisoblanadi. Bugungi kunda zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'z faoliyatida didaktik o'yinlardan tortib, ijodiy va interfaol o'yinlargacha bo'lgan turli metodlarni qo'llamoqda. Bu esa bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun sharoit yaratadi. Quyidagi maqolada maktabgacha ta'limda o'yin faoliyatining o'ziga xos jihatlari, uning bola rivojlanishidagi o'rni va uni tashkil etish usullari haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

O'yin faoliyati pedagogika va psixologiya sohalarida ko'p yillik tadqiqotlar mavzusi bo'lib kelmoqda. L.S. Vygotskiy, J. Piaget va boshqa olimlar

bolalarning bilish jarayonida o‘yinning ahamiyatini ilmiy asosda yoritganlar. Ularning fikricha, o‘yin bolaga atrof-muhitni tushunish va o‘z qobiliyatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Shu sababli, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o‘yin faoliyatining to‘g‘ri tashkil etilishi bolaning kelgusi ta’lim va hayotdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi.

O‘yin faoliyatining psixologik va pedagogik ahamiyati

O‘yin faoliyati bolalarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Quyida uning turli sohalardagi ahamiyati yoritiladi:

1. Psixologik rivojlanish

O‘yin bolalarda stressni kamaytirish va hissiy barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, ijodiy o‘yinlar orqali bolalar o‘z tasavvurlarini kengaytiradi va hayotiy muammolarni yechishga o‘rganadi. Ularning o‘zini ifoda qilish qobiliyati o‘yin davomida shakllanadi.

2. Bilish faoliyatini rivojlantirish

Bolalarning intellektual rivojlanishi o‘yin jarayonida sezilarli darajada faollashadi. Didaktik o‘yinlar, masalan, boshqotirmalar va krossvordlar, bolalarda mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi.

3. Ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantirish

Guruhli o‘yinlar bolalarda muloqot qobiliyatini, hamkorlikni va boshqa insonlarni tushunishni rivojlantiradi. Bolalar o‘zaro muvofiqlikni o‘rganib, jamoa ichida o‘z o‘rnini topishga o‘rganadilar.

4. Jismoniy rivojlanish

Harakatli o‘yinlar bolalarning jismoniy salomatligi uchun foydali bo‘lib, ularning harakat koordinatsiyasini va motorika qobiliyatlarini yaxshilaydi.

Maktabgacha ta’limda o‘yinlarni tashkil etish prinsiplari

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida o‘yin faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etish uchun quyidagi tamoyillarga amal qilish lozim:

1. Yoshga moslik

O'yinlar bolaning yoshiga mos ravishda tanlanishi kerak. Masalan, 3-4 yoshli bolalar uchun harakatli va sodda o'yinlar, 5-6 yoshli bolalar uchun esa mantiqiy va ijodiy o'yinlar tavsiya etiladi.

2. Qiziqarlilik

O'yinlar bolalar uchun jozibador va qiziqarli bo'lishi lozim. Rang-barang o'yinchoqlar va didaktik materiallar bu borada katta ahamiyatga ega.

3. Innovatsion yondashuv

Zamonaviy texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan o'yinlar bolalar bilimni kengaytirishda samarali vosita hisoblanadi. Elektron didaktik o'yinlar va virtual simulyatorlar bunga misol bo'la oladi.

4. Maqsadga yo'naltirilganlik

Har bir o'yin o'z oldiga ma'lum bir maqsadni qo'yishi lozim. Bu maqsad bolalarning rivojlanish yo'nalishlariga muvofiq bo'lishi kerak.

Didaktik o'yinlarning roli va turlari

Didaktik o'yinlar maktabgacha ta'limda keng qo'llaniladi. Ularning asosiy maqsadi bolalarga bilim berish va shu bilan birga, ularda qiziqish uyg'otishdir. Quyida didaktik o'yinlarning asosiy turlari keltirilgan:

1. Bilimni oshiruvchi o'yinlar

Ushbu o'yinlar orqali bolalar ranglar, shakllar, sonlar va harflarni o'rganadilar. Masalan, "Kim tezroq?" yoki "Ranglarni top" kabi o'yinlar.

2. Ijodiy o'yinlar

Bolalarda tasavvur va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi. Masalan, konstruktiv o'yinlar yoki rol o'yinlari.

3. Mantiqiy o'yinlar

Bolalarda tahlil qilish va qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masalan, boshqotirmalar yoki domino o'yinlari.

Xulosa

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin faoliyati bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun asosiy omil hisoblanadi. O'yin jarayonida bolalarda ijodiy fikrlash, muammolarni hal qilish, mustaqillik, mas'uliyat va

jamoada ishlash qobiliyatlari shakllanadi. Shuningdek, bu faoliyat orqali bolalar atrof-muhitni o'rganib, o'z his-tuyg'ularini ifodalaydi va bilimlarini boyitadi. Zamonaviy ta'lim tizimida o'yinlarning samaradorligini oshirish uchun didaktik, ijodiy va texnologik yondashuvlarni uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, pedagoglar

o'yin faoliyatini ilmiy asosda rejalashtirishi, bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olib, qiziqarli va samarali metodlarni qo'llashi zarur. O'yin faoliyatini to'g'ri tashkil qilish nafaqat bolalarning bugungi rivojlanishi, balki ularning kelgusi ta'lim va hayotdagi muvaffaqiyatlarini ham ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotskiy L.S. - O'yin faoliyatining bola rivojlanishidagi roli. (1933)
2. Piaget J. - Bola fikrlashi va bilish jarayonlari. (1952)
3. Leontev A.N. - Psixologik faoliyat nazariyasi. (1975)
4. Samarqand davlat universiteti o'quv qo'llanmalari - Maktabgacha ta'lim metodikasi. (2021)